

IZOBRAŽEVANJA JSKD V SEZONI 2004/2005

Katarina Šetinc pri učenju istrskih pesmi.
Dobro polje, november 2004.
Foto: Janez Eržen.

NADALJEVALNI SEMINAR ZA VODJE ODRASLIH FOLKLORNIH SKUPIN:

LJUDSKI PLESI DOLENJSKE IN NOTRANJSKE

Na terenu zbrano gradivo o slovenskih ljudskih plesih je vodjem folklornih skupin večinoma dostopno v knjižni obliki, za posamezna območja na Slovenskem pa je Televizija Slovenija v preteklih desetletjih posnela kar nekaj oddaj z naslovom Slovenski ljudski plesi.

Spoznavanje ljudskega plesa le na podlagi prebiranja literature in gledanja televizijskih oddaj ustvarjalcem na področju folklorne dejavnosti ne omogoča temeljitega obvladanja stilnih in drugih posebnosti in ravno zaradi tega v okviru nadaljevalnih seminarjev pri JSKD pripravljamo posebna izobraževanja, ki zainteresiranim omogočajo natančnejše seznanjanje s plesno dediščino. Eno od takih izobraževanj je od petka, 22., do nedelje, 24. oktobra 2004, poteklo v Dijaškem domu Novo mesto, kjer so udeleženci izpopolnjevali poznavanje ljudskih plesov Dolenjske in Notranjske.

Udeležilo se ga je nekaj več kot 40 vodij folklornih skupin, ki v svoje programe vključujejo ljudske plesne, zapisane na Dolenjskem in Notranjskem, ali pa nameravajo odrske postavitve z vključevanjem tovrstne plesne dediščine šele pripraviti. Seminar je zaradi dodatnih aktivnosti v petek zvečer (predstavitev poustvarjanja plesne dediščine v Folklornem društvu Kres z Branko Moškon) in soboto zvečer (poizkusi izdelave odrskih postavitve) ponudil udeležencem nekoliko širše znanje, kot je sicer na nadaljevalnih seminarjih v navadi. Osrednji del seminarja je ob korepeticiji Saše Galeta vodil Mirko Ramovš, ki je za udeležence seminarja pripravil tudi obsežno dodatno gradivo (melodije in kinetograme neobjavljenih ljudskih plesov).

PETJE LJUDSKIH PESMI

LJUDSKA PESEM V OBROBNIH SLOVENSKIH POKRAJINAH: UČENJE PESMI IZ ISTRE, REZIJE IN BELE KRAJINE

V okviru državnega srečanja pevcev ljudskih pesmi in godcev ljudskih viž Pevci nam pojejo, godci pa godejo je v soboto 6. novembra 2004 na Vidmu v Dobropoljski dolini potekal seminar, namenjen poustvarjalcem slovenske pevske dediščine. Nekaj manj kot petdesetim udeležencem so Manca Habjanič Gaberšek, Alenka Trampuš Bakija in Katarina Šetinc predstavljale ljudske pesmi, ki so bile napisane v odročnejših predelih. V prvem delu so na kratko predstavile petje v obrobni slovenskih pokrajinah, potem pa v manjših skupinah (12-16 udeležencev) učile pesmi ter na koncu poskrbele za skupno petje vseh udeležencev. Program, ki so si ga voditeljice zadale, je bil dokaj zahteven in obilen. Predstavljale so predvsem posebnosti (drugačne lestvice, dokaj zapletena besedila ...), s čimer so ustregle predvsem dobrim pevcem in vodjem, manj pa takim, ki intenzivnega učenja niso najbolj večji.

GODČEVSTVO NA SLOVENSKEM:

PREPROSTA GLASBILA V OTROŠKIH IN ODRASLIH FOLKLORNIH SKUPINAH: PREDSTAVITEV POSAMEZNIH PREPROSTIH GLASBIL (PIŠČALI, ROPOTULJE, TRSTENKE, ŽVEGLE ...)

Sočasno s seminarjem petja ljudskih pesmi je potekal tudi seminar, namenjen poustvarjalcem ljudskih viž, ki se ga je udeležilo dvajset inštrumentalistov in vodij (predvsem otroških) folklornih skupin. Tomaž Rauch je predstavil napovedano temo in skušal spodbuditi prisotne, da bi se v prihodnosti lotevali tudi tega področja, ki je po mnenju mnogih v folklornih skupinah povsem premalo izkoriščeno. Pri predavanju je bil navzoč dr. Bruno Ravnikar, ki je s tehtnimi opombami ustvarjal prijetno vzdušje in pomagal pri razjasnitvah nekaterih pojavov. Na

Predstavitve igranja na violinske citre v okviru predavanja Tomaža Raucha. Dobro polje, november 2004.
Foto: Janez Eržen.

seminar je slednji povabil vnukinjo znanega citrarja Zajca iz Vidma, ki je na veselje vseh predstavila igranje na violinske citre.

★ POSVET S STROKOVNIMI SPREMLJEVALCI OTROŠKIH FOLKLORNIH SKUPIN

V sejni sobi JSKD na Štefanovi ulici 5 v Ljubljani je v petek, 21. 1. 2005, ob 17. uri potekal posvet s strokovnimi spremljevalci srečanj otroških folklornih skupin. Na njem so trisotpenjski sistem selekcije obravnavali Nežka Lubej, Malči Možina, Neva Kovačič, Branko Fuchs, Mateja Urbiha, Mojca Lepej in Bojan Knific ter sprejeli temeljne smernice razvoja otroških folklornih skupin. Na posvetu je beseda tekla o vlogi strokovnih spremljevalcev na območnih in medobmočnih srečanjih, sprejeta pa so bila sledeča stališča:

1. Strokovni spremljevalec naj ima po vsakem končanem območnem ali medobmočnem srečanju z vodji skupin razgovor, na katerem naj spregovori nekaj besed o vidnih programih. Na razgovor naj bodo vabljeni vodje skupin, ki so nastopale; avtorji predstavljenih odrskih postavitev; člani, za katere menimo, da bi v prihodnje lahko postali vodje skupin; vodje skupin, ki na srečanju niso sodelovale (iz drugih območij, gostje ...).
2. Vsa območna srečanja, ki sodijo pod eno medobmočje, naj spremlja isti strokovni spremljevalec, skupine pa naj izbira glede na kakovost prikazanega programa.
3. Pri ovrednotenju prikazanih programov mora strokovni spremljevalec upoštevati starostno strukturo v posameznih skupinah in na podlagi te podatki analizo vidnega programa. V analizi upošteva različne elemente, ki odrsko postavitev sestavljajo, na izbor za višjo stopnjo pa odloča predvsem ustreznost sestave programa in kakovost izvedbe. Pri sestavi programa naj strokovni spremljevalec upošteva: ustreznost dolžine odrske postavitve; ustreznost vsebinskega okvira glede

na starostno strukturo; ustreznost izbora iger, izštevank ...; ustreznost izbora plesov, (glede na starost, plesne zmožnosti ...); ustreznost izbora pevskega programa; ustreznost glasbene spremljave in priredbe; logičnost povezave med posameznimi elementi ter ustvarjalnost. Upošteva naj, da je naloga otroških folklornih skupin predvsem poustvarjanje otroškega izročila, ki je zaradi spodbujanja gibne vzgoje lahko povezan s prirejenim ljudskim plesom odraslih. Pri izvedbi programa mora biti strokovni spremljevalec pozoren na razumljivost iger, besedil; natančnost izvedbe plesnih elementov (uigranost, uplesanost ...); kakovost vokalne in instrumentalne izvedbe; obvladovanje prostora in ustreznost interpretacije (doživeto izvajanje ...). Pri oblačilih nastopajočih mora biti pozoren na skladnost v kostumski podobi (čas, kraj, socialni sloj, priložnost ...); analizirati mora ustreznost materialov, izdelave, krojenja ... in ovrednotiti celoten odrski videz ter odnos do odrske preobleke (urejenost, vedenje ...).

Dokaj natančno opisana merila za ovrednotenje programov, ki se predstavljajo na srečanjih, nalagajo strokovnim spremljevalcem upoštevanje vseh členov odrskega nastopa folklorne skupine. Na razgovorih po srečanjih je zaradi časovne omejitve nemogoče spregovoriti o vsem, zato strokovnim spremljevalcem priporočamo, da na razgovoru posameznim perečim temam posvetijo večjo pozornost.

Poseben posvet za izbrane strokovne spremljevalce otroških folklornih skupin je bil tokrat pripravljen prvič. (Lansko leto smo se strokovni spremljevalci srečanj odraslih in otroških skupin sestali na posvetu skupaj s strokovnimi spremljevalci srečanj pevcev in godcev.) Prepričani smo, da odkrit pogovor ljudi, ki spremljajo in usmerjajo razvoj folklornih skupin, vodi k skupnemu cilju - kakovostni in količinski rasti otroških folklornih skupin.

★ POSVET S STROKOVNIMI SPREMLJEVALCI ODRASLIH FOLKLORNIH SKUPIN

Z namenom, da bi uskladili merila za ovrednotenje programov odraslih folklornih skupin in začrtali jasno pot razvoju folklorne dejavnosti, smo v dijaškem domu v Novem mestu v soboto, 29. 1. 2005, pripravili posvet, ki sta ga vodila Mirko Ramovš in Bojan Knific, na njem pa so sodelovali še letošnji strokovni spremljevalci območnih srečanj odraslih folklornih skupin, in sicer dr. Bruno Ravnikar, Vasja Samec, Mojca Lepej, Nežka Lubej, Branka Moškon in Neva Trampuš. Sistem izbora je enak kot pri otroških folklornih skupinah (glej zgoraj), podobna pa so tudi merila za ovrednotenje programov. Strokovni spremljevalec naj pri analizi upošteva sledeče: ustreznost dolžine odrske postavitve (priporočljivo 7 do 9 minut); ustreznost vsebinskega okvira glede na starostno strukturo (program naj bo prilagojen članom, ki v skupini nastopajo; programi skupin, ki imajo "mlade" plesalce, se lahko bistveno razlikujejo od programov skupin, ki imajo

starostno mešano strukturo in od t. i. upokojenskih, veteranskih skupin ipd.); ustreznost izbora plesov (glede na starost, plesne zmožnosti, pokrajinsko pripadnost ...); ustreznost izbora pevskega programa (glede na vsebino ...); ustreznost glasbene spremljave, priredbe (njena prilagojenost vsebini; času, ki se prikazuje; kraju, kjer naj bi se odrska postavitve odvijala ...); logičnost povezave med posameznimi elementi ipd.; ustvarjalnost (ki bi jo morda morali postaviti na prvo mesto). Pri izvedbi programa naj strokovni spremljevalec ovrednoti razumljivost prikazanega programa; natančnost izvedbe plesnih elementov (uigranost, uplesanost ...); skladnost plesov, glasbe in petja; kakovost vokalne in instrumentalne izvedbe (spodbujajo se večglasno petje, petje brez glasbene spremljave; igranje basa na lok, odmikanje od vzorcev igranja, ki prihajajo iz narodno-zabavne glasbe ...); obvladovanje prostora; ustreznost interpretacije (doživeto izvajanje ...). Pri kostumski podobi naj se enako kot pri otroških folklornih skupinah upošteva skladnost z vsebino (čas, kraj, socialni sloj, priložnost ...); ustreznost materialov, izdelave, krojenja ...; in celoten vtis (odnos do kostumov, urejenost, vedenje ...).

Poleg tega so bile na posvetu sprejete sledeče stvarne usmeritve za odrasle folklorne skupine:

- Ne podpiramo oblikovnega spreminjanja ljudskih plesov. Skupine je treba spodbujati, da poskušajo ples postavljati na oder v obliki, kot so bili zapisani in so objavljeni v strokovnih publikacijah (če so že bili objavljeni), sicer pa tako, kot so bili "najdeni" na terenu. Spremembe so dopustljive v primerih, da gre za vsebinsko (sporočilno) nadgradnjo odrske postavitve. Sporočilnost naj bo postavljena pred estetiko.
- Podpiramo ustvarjanje različnih odrskih postavitve. Vanje so: a) lahko združeni le plesi; b) lahko jim je dodana pesem, igra ...; c) lahko so povezane s šegami in navadami; č) lahko je ljudsko izročilo (ples, pesem, glasba, igra ...) vzeto le kot motiv za sporočanje novih, s preteklostjo povezanih vsebin. Višje je mogoče ovrednotiti odrske postavitve, ki imajo visoko sporočilno vrednost (saj je izdelava takih bistveno zahtevnejša), ne zanemarjajo pa se tudi izrazito plesne postavitve, v

Sodelujoči na posvetu strokovnih spremljevalcev odrskih folklornih skupin. Novo mesto, januar 2005.
Foto: Janez Eržen.

katerih je kakovostno poustvarjeno naše plesno izročilo. Pri izrazito plesnih postavitvah se spodbujajo prikazovanje plesne dediščine ožjih območij (npr. postavitve plesov iz Istre - in ne s cele Primorske, postavitve plesov s Kozjanskega - in ne s cele Štajerske ...).

Pri postavitvah, ki predstavljajo abstraktne vsebine (in ne konkretnega in iz preteklosti vzetega dogodka), se dopušča uporaba gradiv iz širših območij. Načeloma naj odrske postavitve ostajajo v okvirih ali alpskega ali panonskega ali mediteranskega območja.

- Spodbujamo pripravo novih programov. Pri tem ni mišljeno ustvarjanje novih plesov ali njihovih različic, ampak ustvarjanje novih odrskih postavitve. Te naj temeljijo na znanju, ki ga vodje skupin imajo, in naj vključujejo različne elemente. Ples je mogoče prikazati na različne načine, saj se lahko menja njihov vrsti red, vključujejo se različne pesmi, menja se godčevski sestav ipd. Odrske postavitve plesov, ki predstavljajo smiselno zaokroženo celoto (z rdečo nitjo, vsebino, sporočilom, ...), so sicer zahtevnejše, a zato predstavljajo še toliko večji izziv. Plesno izročilo naj postane podlaga za ustvarjalno delo v skupini; tako delo vodje kot tudi delo članov. Vendar je treba biti pri tem pazljiv, saj ni priporočljivo spreminjanje oblike, temveč vsebine, načina prikaza, interpretacije ... Skupine, ki veljajo za "izvirne" in katerih vodstvo ni sposobno ustvarjati kakovostnih novih programov, naj skrbijo za primerno prikazovanje že obstoječih.
- Ne spodbujamo prenašanja odrskih postavitve z ene skupine na drugo. Na srečanjih naj se skupine predstavljajo s programi, ki so jih ustvarili vodje skupin ali njihovi člani. Vsekakor je dobro, da skupine nasvete poiščejo pri zunanjih sodelavcih (na inštitutu, pri izkušenih vodjih ...), ni pa spodbudno, da skupinam odrske postavitve v celoti izdelajo zunanji sodelavci. Odrske postavitve, katerih avtorji so zunanji sodelavci, naj predstavljajo na letnih koncertih, društvenih srečanjih in drugih nastopih, nanje pa naj povabijo tudi avtorje, da jim sami ocenijo kakovost izvedbe programa ipd. Če ne spodbujamo, pa to še ne pomeni, da izključujemo, saj je v posameznih primerih tudi tak način dela sprejemljiv. Če je avtor odrske postavitve, ki se predstavlja na srečanju, zunanji sodelavec, naj se le-ta udeleži tudi strokovnega pogovora po srečanju.
- Spodbujamo ustvarjalnost. Skupine, ki redno pripravljajo nove odrske postavitve, si zaradi veliko vloženega dela zaslužijo pohvalo. Vsako leto znova ustvarjati nove programe je velikokrat zelo težko, vendar ni nemogoče. To dokazujejo številne folklorne skupine na Slovenskem, ki so se v zadnjih letih in desetletjih ravno zaradi ustvarjalnega pristopa iz anonimnosti prebile v ospredje. Skupine, ki več let ali celo desetletij, plešejo enak program, sicer zagotavljajo, da s tem ohranjajo svoje izročilo, natančnejše analize programov pa pogosto kažejo precejšnje spremembe v izvajanju programa.

Tudi "reproduktivne" skupine, katerih program temelji izključno na odrskih postavitvah, ki so bile narejene pred desetletjem in prej, zgublajo stik z napredkom, ki ga folklorni dejavnosti priznava stroka.

Odrske postavitve, ki so bile ustvarjene v preteklosti, naj vsekakor ostanejo del programa folklornih skupin, naloga strokovnih spremljevalcev pa je, da vodje skupin spodbujajo k ustvarjanju novega programa. Saj je to tudi edina možnost, da bodo naši programi za naše člane in obiskovalce naših nastopov vedno znova zanimivi.

- Spodbujamo usklajenost programov. Odrske postavitve naj poskušajo v vseh elementih ustrezati načelom časovne in krajevne usklajenosti. Plesi, pesmi, glasbena spremljava, kostumi ... naj temeljijo na istem družbenem okolju, izvirajo iz istega časa in kraja. Če se npr. skupina odloči, da bo prikazala plesno zabavo po ličkanju koruze v Račjem dolu v začetku 20. stoletja, potem naj dogodku in času primerno izbere glasbeni sestav, doda ustrezne pesmi, plese in kostume. Problem predstavljajo kostumi, ki temeljijo na oblačilni dediščini 18. ali začetka 19. stoletja, saj ustreznih zapisov plesov (pa tudi drugega gradiva) iz teh časov nimamo. Kljub temu je smiselno spodbujanje tovrstnega kostumiranja, saj bi preprečevanje letega pripeljalo do skoraj popolnega kostumskega poenotenja folklornih skupin. Naš cilj pa je vendarle tudi ta, da so naši programi pestri in različni.

Skupina starejših na folklornem taboru za odrasle.
Novo mesto, januar 2005.
Foto: Janez Eržen.

"Najmlajša" skupina je v celi odrski postavitvi vlekla rdečo nit mlinskega kolesa in mletja žita. Kot podlago so vzeli pesem in ples ob bistrem potočku je mlin, vključili pa so tudi druge plese (predvsem krožne), ki so dopolnjevali izbran motiv.

"Zadnja" skupina je z elementi ljudskega plesa predstavila peko kruha. Ljudske plese je prikazala v svoji izvorni podobi, obenem pa jih je vzela kot podlago za mimičen prikaz del, ki jih je pred peko kruha treba opraviti.

Tabor se je končal z nedeljsko enourno produkcijo, v kateri so nastopili vsi udeleženci tabora in prikazali šest zanimivih odrskih interpretacij plesne dediščine. O videnih programih je nekaj besed spregovoril Mirko Ramovš in poudaril pomen sodobnega načina poustvarjanja naše plesne dediščine, ki ne sme temeljiti na oblikovnem spreminjanju ljudskih plesov, ampak na prikazovanju smiselno zaokroženih celot, katerih motivi so vzeti iz kulture in načina življenja ljudi v preteklosti.

FOLKLORNI TABOR ZA ODRASLE

V dijaškem domu v Novem mestu je od 28. do 30. januarja 2005 potekal folklorni tabor za odrasle, ki se ga je udeležilo prek sto vodij in članov odraslih folklornih skupin iz vse Slovenije. Na njem so udeleženci v petih delovnih skupinah, ki so jih vodili Andrej Košič iz Kranja, Branka Moškon iz Novega mesta, Malči Možina iz Žirovnice, Nežka Lubej iz Maribora in Vasko Samec iz Maribora, ustvarjali nove odrske postavitve na temo kruh, ki je bila določena že v razpisu. Nad delom skupin in nad celotno produkcijo so ves čas tabora bdeli Mirko Ramovš, Adriana Gaberščik, Mile Trampuš in Bojan Knific, ki so vodjem skupin svetovali, kako ustrezno reševati probleme, povezane z odrskim prikazom plesnega, pevskega, glasbenega idr. izročila.

V prvi skupini so sodelovali izkušeni vodje folklornih skupin in starejši člani. V ustvarjalnem procesu so poskušali predstaviti pregovore, reke ..., ki jih lahko povežemo s kruhom, povezovali pa so elemente sedanjosti in plese preteklosti. Druga skupina si je kot motiv za odrsko ustvarjanje vzela rek Zarečenega kruha se največ poje in naredila zanimiv plesni prikaz zaljubljenosti. Osrednjo vlogo v odrski postavitvi je nosil fant, ki je vanj zaljubljeno dekle sprva odvrčal, pozneje pa prosil za roko. Tretja skupina je ustvarila dve odrski postavitvi. V prvi so motive peke kruha interpretirali s plesnimi oblikami, v drugi pa so odrsko priredili zabavo po končani žetvi, na kateri so fantje (žanji) od gospodinje prejeli "prešce".

ZAČETNI SEMINAR ZA VODJE OTROŠKIH FOLKLORNIH SKUPIN in ZAČETNI SEMINAR ZA VODJE ODRASLIH FOLKLORNIH SKUPIN

V Osnovni šoli Livada v Ljubljani sta od oktobra 2004 do marca 2005 sočasno potekala dva seminarja, namenjena spoznavanju možnosti za kakovostno prenašanje plesne idr. dediščine v sodobnost. Prvi je bil namenjen vodjem otroških folklornih skupin in ga je obiskovalo čez šestdeset kandidatov, drugi pa vodjem odraslih folklornih skupin z nekaj več kot petdesetimi udeleženci. Seminarja sta bila razširjena z nekaterimi predavanji in vajami, ki jih v preteklosti začetni seminaristi niso poslušali, obsegala sta vsak po 75 šolskih ur predavanji in vaj, delo pa je bilo razdeljeno na šest vikendov (sobota cel dan in nedelja dopoldne). Praktične vaje so potekale posebej za vodje odraslih in vodje otroških folklornih skupin, nekatere teoretične vsebine pa so poslušali vsi udeleženci skupaj.

ZAČETNI SEMINAR ZA VODJE ODRASLIH FOLKLORNIH SKUPIN pripravljamo vsako drugo sezono in ga namenjamo vodjem folklornih skupin v kulturno-umetniških društvih in njihovim perspektivnim kadrom, ki bi v prihodnje lahko prevzeli strokovno ali vodstveno delo v folklornih skupinah. Seminar omogoča pridobitev širokega znanja, ki je danes neobhodno potrebno za uspešno usmerjanje in vodenje odrasle folklorne skupine. Program seminarja je zajemal nekaj teoretičnih vsebin, poudarek pa je bil namenjen praktičnemu spoznavanju naše plesne, pevske idr. dediščine. Osnovne teme, ki so jih udeleženci seminarja obdelali:

- praktično učenje plesov,
- metodika učenja ljudskega plesa,
- oris ljudskega plesa na Slovenskem in njegove vloge v nekdanjem in današnjem načinu življenja,
- postavljanje ljudskega plesa na oder,
- razvoj plesnosti,
- kinetografija,
- slovenska ljudska inštrumentalna in vokalna glasba,
- oblačilna kultura kmečkega prebivalstva na Slovenskem v preteklosti,
- razvoj kostumiranja folklornih skupin na Slovenskem,
- vloga folklornih skupin v sodobnosti.

Udeleženci začetnega seminarja za vodje odraslih folklornih skupin pri seznanjanju z ogrevalnimi vajami in metodičnimi postopki učenja plesa. Ljubljana, oktober 2004.

Foto: Janez Eržen.

Na seminarju so predavali mag. Drago Kunej, Mirko Ramovš, dr. Bruno Ravnikar, mag. Janja Žagar, prof. dr. Janez Bogataj, Iko Otrin, Vasja Samec, Neva Trampuš, Adriana Gaberščik in Bojan Knific.

Poustvarjanje otroškega izročila v današnjem času postaja vse bolj aktualno, to pa sproža vse večje potrebe po ustrezno izobraženem kadru, ki bi bil sposoben elemente otroškega ljudskega izročila kakovostno prenašati v sodobnost. V preteklosti posebnega začetnega seminarja za vodje otroških folklornih skupin ni bilo, saj je bil začetni seminar za vodje folklornih skupin namenjen tako vodjem otroških kot tudi vodjem odraslih skupin. V pretekli sezoni pa smo prvo leto pripravili posebni **ZAČETNI SEMINAR ZA VODJE OTROŠKIH FOLKLORNIH SKUPIN**. Na njem je bilo mogoče spoznati

temeljne vsebine, ki so nujno potrebne za kakovostno delo v otroških folklornih skupinah, folklornih krožkih in pa vsebine, ki se po novem kurikulumu vključujejo v redne osnovnošolske programe. Seminar smo zato namenili:

- vodjem otroških folklornih skupin v društvih;
- vodjem otroških folklornih skupin v osnovnih šolah;
- vodjem otroških folklornih skupin v vrtcih;
- učiteljem in vzgojiteljem, ki bi radi spoznali otroško izročilo;
- članom odraslih folklornih skupin, ki bi v prihodnje radi učili otroško folklorno skupino;
- vsem, ki so začetni seminar opravljali v preteklih letih in danes učijo otroško folklorno skupino.

Program seminarja je zajemal nekaj teoretičnih vsebin, poudarek pa je bil namenjen praktičnemu spoznavanju otroškega izročila - tudi naše plesne, pevske idr. dediščine. Osnovne teme, ki so jih udeleženci seminarja obdelali:

- metodika učenja ljudskega plesa v otroških folklornih skupinah,
- praktično učenje ljudskih plesov,
- otroške igre na Slovenskem,
- slovenska ljudska inštrumentalna in vokalna glasba,
- preprosta otroška glasbila,
- razvoj plesnosti pri otrocih,
- oblačenje otrok v 19. in začetku 20. stoletja,
- ljudski ples v osnovnošolskih programih,
- poustvarjanje otroškega izročila v sodobnosti,
- učenje ljudskih pesmi in možnosti za njihovo poustvarjanje na odru,
- oris ljudskega plesa na Slovenskem in njegove vloge v nekdanjem in današnjem načinu življenja,
- razvoj kostumiranja folklornih skupin na Slovenskem,
- vloga folklornih skupin v sodobnosti.

Na seminarju so predavali in vodili vaje mag. Drago Kunej, Nežka Lubej, Mirko Ramovš, mag. Janja Žagar, prof. dr. Janez Bogataj, dr. Bruno Ravnikar, mag. Igor Cvetko, Malči Možina, Iko Otrin, Branko Fuchs, Majda Nemanič, Mojca Lepej, Metka Knific, Bojan Knific.

Udeleženci so po končanem seminarju opravljali pisni izpit in izdelali seminarsko nalogo, s čimer so morali dokazati poznavanje temeljnih vsebin, ki so potrebne za

Iko Otrin in udeleženci začetnega seminarja za vodje otroških folklornih skupin. Ljubljana, oktober 2004.

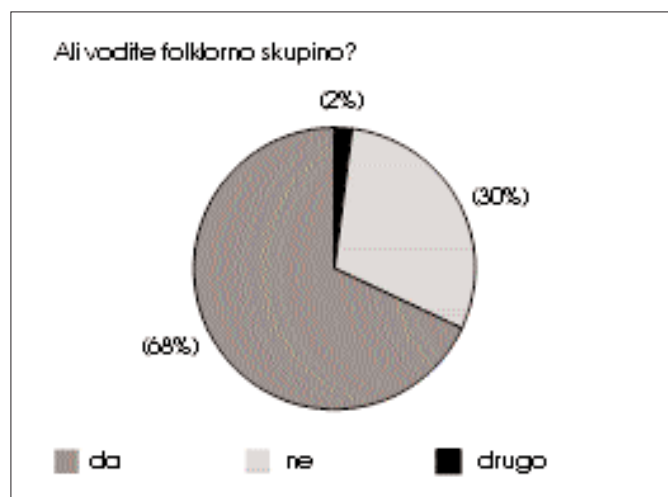
Foto: Janez Eržen.

uspešno vodenje odrasle folklorne skupine. Pogoji za opravljanje izpita so bili, da udeleženci na seminarju niso manjkali več kot 10 ur (ali en vikend), da v enakem obsegu niso izostali od izvajanja praktičnih vaj in da so plačali kotizacijo. Naštete pogoje je izpolnjevalo 114 kandidatov. Ob uspešno opravljenem izpitu so pridobili naziv izprašani vodja odrasle folklorne skupine, s tem pa so dobili tudi možnost, da obiskujejo naše nadaljevalne seminarje.

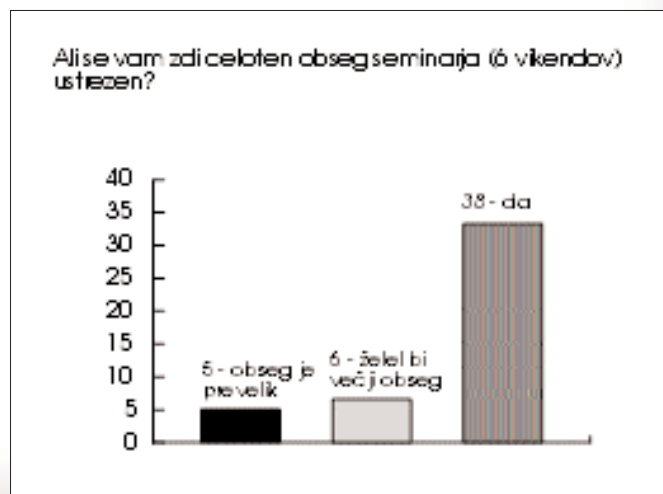
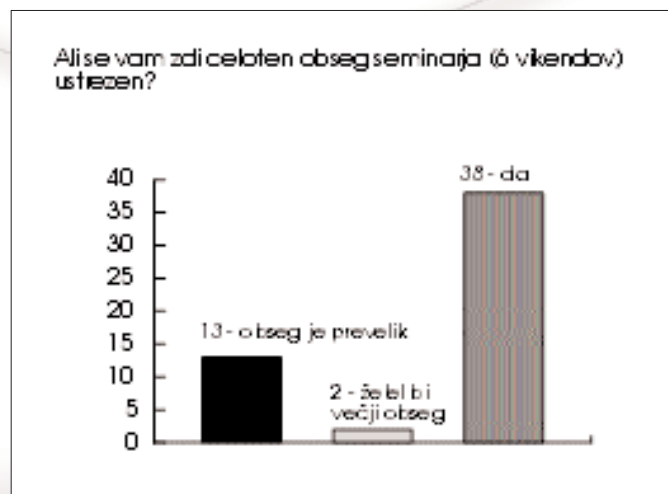
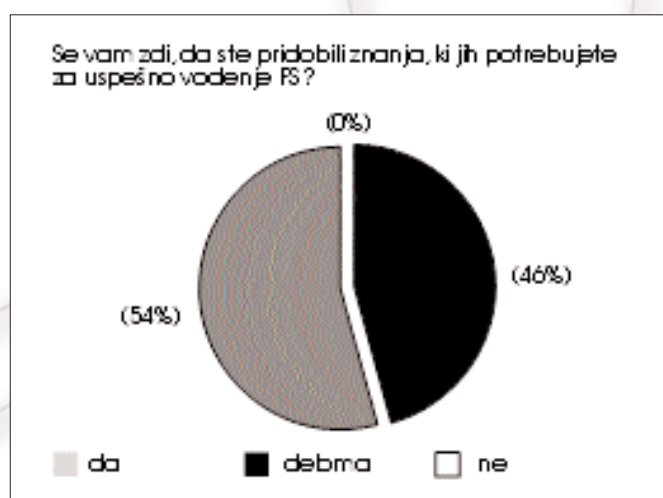
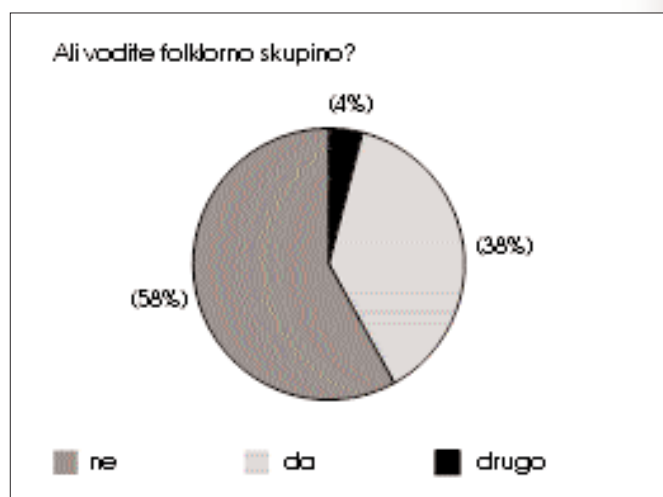
Udeleženci obeh seminarjev so na zadnjem srečanju izpolnili anketne liste, njihovi odgovori pa bomo vzeli kot smernice pri pripravi naslednjih dveh začetnih seminarjev v sezoni 2006/2007.

Analiza anket je obsežna, na tem mestu pa vseeno želimo podati nekaj osnovnih poudarkov.

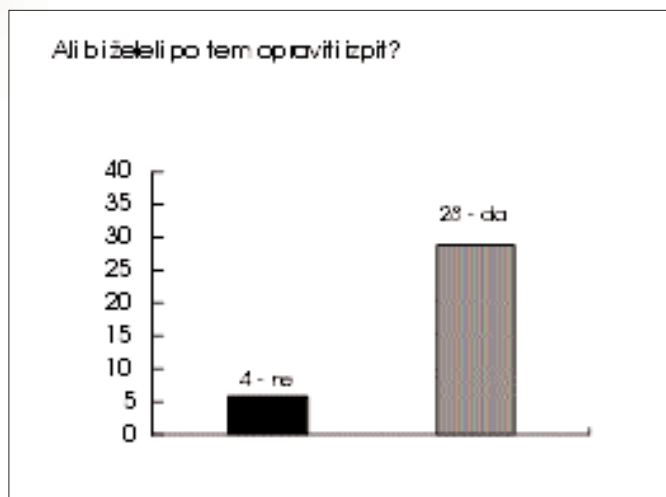
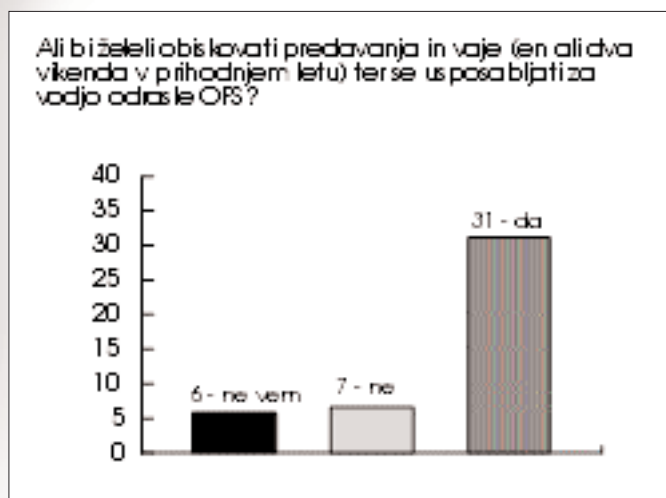
Odgovori anketiranih kandidatov za vodje OTROŠKIH folklornih skupin.

Odgovori anketiranih kandidatov za vodje ODRASLIH folklornih skupin.

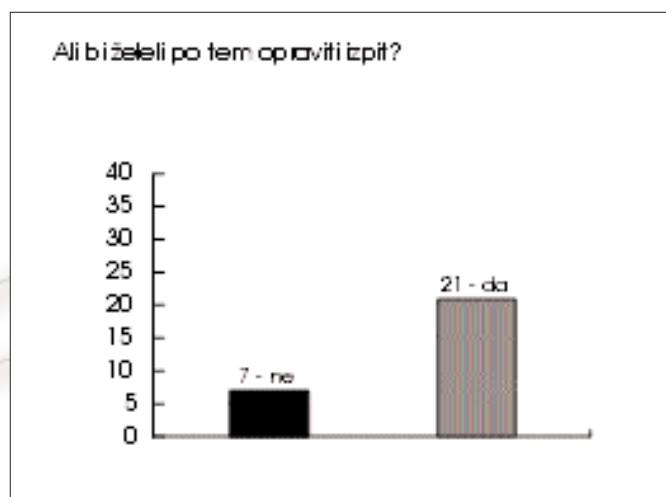
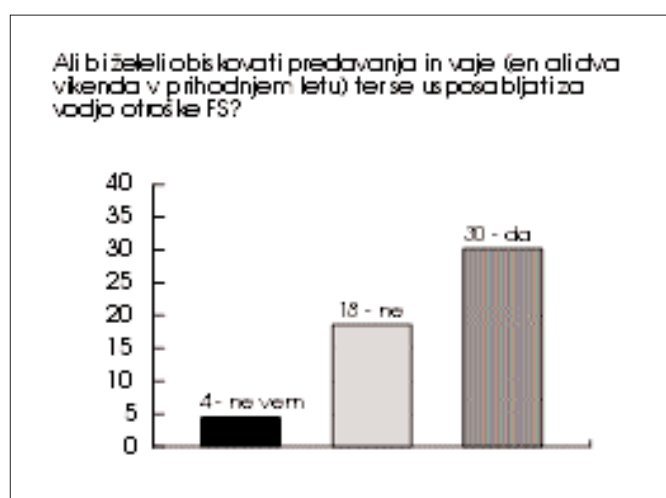
Odgovori anketiranih kandidatov za vodje OTROŠKIH folklornih skupin.

Rezultati kažejo, da kandidati, ki so obiskovali začetni seminar za vodje otroških folklornih skupin v nekaj večjem obsegu že dejansko vodijo skupino, kot pa tisti, ki so obiskovali začetni seminar za vodje odraslih folklornih skupin. Od vseh začetnih seminaristov se več kot polovici zdi, da so pridobili ustrezna znanja za vodenje folklorne skupine, manj kot polovica jih meni, da so znanja deloma pridobili, nihče pa ne meni da ustreznega znanja ni pridobil. Obseg seminarja se veliki večini zdi ustrezen; približna dvajsetina kandidatov za vodje otroških folklornih skupin meni, da je obseg prevelik; pri odraslih pa je takih, ki mislijo, da je obseg prevelik enako kot takih, ki menijo, da je premajhen. Več kot polovico vseh seminaristov bi si želelo obiskovati dodatna predavanja in se usposobiti še za vodjo otroške folklorne skupine (tisti, ki so sedaj obiskovali seminar za vodjo odrasle skupine) in obratno. Večina jih je pripravljena ob tem opravljati tudi izpit.

Udeleženci seminarja so na anketnih listih ocenjevali posamezne predavatelje in izpostavljali nekatere njihove dobre in slabe strani. Njihova ocena, ki v povprečju presega 4,5 (torej prav dobro/odlično), zgovorno priča o tem, da so bili z veliko večino predavateljev zelo zadovoljni. Pri njihovem delu občudujejo predvsem jasno, nazorno in sistematično podajanja praktičnih in teoretičnih vsebin,

Odgovori anketiranih kandidatov za vodje ODRASLIH folklornih skupin.

komunikativnost (dostopnost), strokovnost in tudi zabavnost, moti pa jih občasna nervoznost in pri določenih vajah neproduktivnost. Udeleženci so izredno pohvalili organizacijo samega izobraževanja in doslednosti pri izvajanju pouka, veseli pa so bili tudi razkritja novih pogledov na vlogo in pomen folklornih skupin v sodobnosti, ki ne le dopušča, ampak od vodij skupin tudi zahteva ustvarjalnost.

V anketah so začetni seminaristi izražali tudi svoja mnenja o vsebinah, ki so bile na seminarju preveč podrobno predstavljene, in o vsebinah, ki jim je bila posvečena premajhna pozornost. V grobem lahko rečemo, da so bili bistveno bolj polni stolpci, kjer so pisali, česa je bilo premalo (kar kaže na potrebo po dodatnih izobraževanjih), nekaj vsebin pa je bilo tudi preveč.

Kandidati za vodje odraslih folklornih skupin
Preveč:

- praktičnega plesa.

Premalo:

- metodike učenja plesa;
- o postavljanju plesa na oder;
- o tem, kako sploh začeti delo s folklorno skupino;

- o petju v folklornih skupinah;
- vaj iz kinetografije.

Na vprašanje, kaj bi spremenili na seminarju, če bi ga organizirali sami, so bili najpogostejši odgovori sledeči:

- praktično delo bi bilo treba enakomerno razdeliti čez ves seminar; včasih je bilo prenaporno;
- izpitu in seminarski nalogi bi dodali še praktičen preizkus poznavanja plesov;
- ukinili bi izpit in ohranili le seminarsko nalogo;

Kandidati za vodje otroških folklornih skupin

Preveč:

- ponavljanje istih vsebin pri različnih predavateljih, predvsem iz področja iger za ogrevanje;
- ponavljanje plesov pri različni predavateljih (npr. zibnšrit);

Premalo:

- petja (tudi utrjevanja manj znanih pesmi, melodij);
- različnih plesov;
- praktičnega dela s področja oblačenja;
- analiz izdelanih odrskih postavitev;
- o načinu življenja otrok na Slovenskem.

Na vprašanje kaj bi spremenili na seminarju, če bi ga organizirali sami, so bili najpogostejši odgovori sledeči:

- nič;
- uskladiti bi bilo treba delo vseh predavateljev;
- dodati bi bilo smiselno kakšno delavnico;
- manj naporno delo, delo v manjših skupinah.

Dva začetna seminarja sta torej že za nami, pripravljamo pa že načrte za prihodnjega. Vsekakor smo prepričani, da bomo seminar v podobni obliki pripravljali tudi v prihodnjih sezonah, s spremembami pa bomo skušali slediti željam in potrebam terena in tudi novim zahtevam, ki jih pri poustvarjanju ljudske plesne dediščine narekuje stroka.

RAZVOJ PLESNOSTI

Če želimo v folklornih skupinah uspešno poustvarjati plesno dediščino, se moramo dobro naučiti obvladovati svoje telo. Poskrbeti moramo, da so naši plesalci sposobni kakovostno izvajati različne gibe, da oblikujejo ritmični posluš, se znajdejo v prostoru, so sposobni doživljati ples ipd. Tistim, ki jim teh znanj primanjkuje, vsako leto namenjamo seminar za razvoj plesnosti, na katerem udeleženci spoznavajo vaje, z izvajanjem katerih je v skupinah mogoče dvigniti kakovost izvedbe plesnega programa. Letošnji seminar je potekal na Fakulteti za šport v soboto, 16. 4. 2005, vodila pa ga je dr. Meta Zagorc ob pomoči asistentke.

Zaradi velikega števila prijavljenih (45) so udeleženci seminarja v prvem delu spoznali vaje, ki jih je bilo mogoče izvajati v veliki skupini, v drugem delu pa so se razdelili na dve skupini, ki sta se v ločenih prostorih posvečali

posameznim področjem. Udeleženci so spoznali družabne plesne, ki jih je v skupinah mogoče izvajati ob različnih glasbenih spremljavah in ki vsebujejo prvine, sorodne slovenskim ljudskim plesom; posebna pozornost je bila posvečena vajam, s katerimi ogrevamo telo; del seminarja je bil namenjen spoznavanju vaj za razvoj ritmičnega poslušanja; v zadnjem delu pa je sledilo sproščanje.

Udeleženci seminarja so po seminarju prejeli zapiske, ki jim služijo kot opora pri vnašanju novih načinov dela pri skupinah.

Dr. Meta Zagorc in del udeležencev seminarja za razvoj plesnosti. Ljubljana, Fakulteta za šport, marec 2004. Foto: Janez Eržen.

NADALJEVALNI SEMINAR ZA VODJE ODRASLIH FOLKLORNIH SKUPIN: LJUDSKI PLESI BELE KRAJINE

Nadaljevalni seminar za vodje odraslih folklornih skupin je bil v letu 2005 izjemoma organiziran v mesecu juniju (17. do 19.). Za ta termin smo se odločili zato, ker je ravno takrat v Črnomlju potekalo Jurjevanje, na katerem so se predstavile vse delujoče folklorne skupine iz Bele krajine, sobotni večerni program pa je bil rezerviran za Le plesat me pelji, 1. del državnega srečanja folklornih skupin. S pripravo seminarja v tem terminu smo želeli doseči, da bi se udeleženci tudi v živo seznanili z današnjo podobo ljudskega plesnega izročila v Beli krajini, vzporedno s tem pa smo jim omogočili spoznavanje ljudske plesne dediščine Bele krajine, kakršna je bila zapisana v preteklosti.

Seminar je vodil Mirko Ramovš. V petkovem in sobotnem večernem druženju so udeleženci spremljali osrednje prireditve v Jurjevanjski dragi, v nedeljo dopoldne pa smo videne programe na kratko analizirali in iskali možne poti za delo folklornih skupin v prihodnje.

Izpolnjeni anketni listi potrjujejo, da je seminar izpolnil pričakovanja sodelujočih, ustrezna pa se jim zdi tudi združitev seminarja z ogledi nastopov folklornih skupin. Kot je pokazala anketa, priprava tovrstnega seminarja zaradi obilo drugih obveznosti v juniju ni najbolj primerna.

Časa, da bi se podrobneje seznanili z vsemi plesi, ki so bili zapisani v Beli krajini, je bilo premalo, vseeno pa je bilo mogoče spoznati veliko večino tistih, ki so objavljeni v knjigi Polka je ukazana: Plesno izročilo v Beli krajini in Kostelu.

Seminarja se je udeležilo 30 udeležencev, žal sorazmerno malo iz Bele krajine (5). Belokranjcem bi seminar namreč najbolj koristil, tako pa je bila priložnost žal zamujena.

Del udeležencev nadaljevalnega seminarja pri poslušanju. Črnomelj, junij 2005. Foto: Janez Eržen.

GODČEVSKA DELAVNICA, BELTINCI

V okviru 35. mednarodnega folklornega festivala in 2. dela državnega srečanja odraslih folklornih skupin je v Beltincih pod vodstvom Tomaža Raucha potekala godčevska delavnica, ki se je je udeležilo 8 godcev z Gorenjske, Dolenjske, Primorske, Prekmurja in Štajerske. Pisana zasedba (tudi glede inštrumentov: violina, tamburica, kontrabas, flavta in harmonike) je omogočala kakovostno delo, udeleženci pa so lahko v pogovorih s Tomažem Rauchom spoznavali različne možnosti za prenašanje ljudske glasbene dediščine v sodobnost.

Bojan Knific

